

Izelítő a nyári szabadtéri kínálatból | Ősbemutatók és közönségsikerek

A Szabad Tér Színház (régiben Szabadtéri Színpadok Igazgatósága) idén öt budapesti helyszínre szervez előadásokat.

A Margitszigeti Szabadtéri Színpad repertoárjában, a hagyományokhoz híven, a zené és a tánc a főszerep. Az évad ősbemutatója Nemeskürty István oratóriuma, a Temesvár, 1514, mely Dózsa életének utolsó szakaszát kíséri végig; a zeneszerző Rossa László, nevéhez olyan művek fűződnek, mint a Csiksomlyói passió, vagy a Szarvassá vált fiak. A mű a középkori zenét ötvözi a modern rockkal. Néhány név a szereposztásból: Varga Miklós, Mikó István, Begányi Ferenc, Sebastyén Márta. A Margitszigeten olyan állandó közönségsikereket láthatnak az érdeklődők, mint Verdi *Trubadurja*, a Győri Balett *Jézus*, az ember fia című előadása *Markó Iván* koreográfiájával és főszereplésével, a Magyar Állami Népi Együttes új műsora. Lesz cigánykarnevál és szesszparádé is.

A Hilton Szálló dominikánus ud-

vara idén is a komolyzene udvara. Fellép a *Benkő Consort* örökzöld melódiáival, a *Händel Quartett* Mátyás korabeli muzsikával, s a hamburgi *blockföttek* barokk zenével.

Ezentúl a városligeti Körszínház is a Szabad Tér Színház rendezvényeinek helyszíne lesz. Látható és hallható itt a *Thália Színház Zenekar Mindhalálig Beatles* című produkciója, a *Tomkins Énekegyüttes* és a *Kodály Kamara Táncegyüttes*.

A Budai Parkszínpad a „könnyű műfajok” rajongóinak kínálja előadásait. A *Rock Színház* újra bemutatja az *Evitát*, a *Bestiát* és a *Jézus Krisztus szupersztárt*. Fellépnek a hazai könnyűzene sztárjai, valamint a *Közép-Európa Táncszínház*, amely egyesíti a színház, a tánc és a költészet elemeit. Lesz operettgála is. Johann Strauss népszerű melódiáiból. A városmajori színpad a filmeké: *Zefirelli*, *Scorsese*, *Pasolini* alkotásait láthatják a mozirajongók.

Az egri *Agria Játékok* a legkülönbözőbb zenei műfajok kedvelőinek

tartogát meglepetéseket. A tanárképző főiskola udvara öt előadás helyszíne lesz.

A *La Mancha lovagja* nemcsak időtlen ünnepe, de magávalragadó zenéje miatt is figyelemre méltó. Könnyed szórakozást ígér az operett kedvelőinek a *Csokos asszony*, *Zerkovitz Béla* népszerű melódiáival. *Mozart* és *Pergolesi* műveit *Pászthy Júlia* adja elő. *Talabér Erzsébet* nőtaestjének címe: *Almodó Tisza-part*. És végül egy érdekesség: *Hegedűs Géza Mátyás király Debrecenben* című darabja a reneszánsz kardos-köpenyes játékok stílusában íródott.

A székesegyház *Virág András*, *Lehotka Gábor* és *Dávid István* orgonaejtjeinek ad otthont.

Úgy tűnik, a nyári színházak a könnyű szórakozást keresésként az „inyencekig”, mindenkire gondoltak. A közönségnek már csak választani kell. Szerencsére, még van miből!

K. G.

Hagyományok Tápén

Úrnap virág

A falu szakrális hagyományai közül pompájával emelkedik ki az úrnapi. Idejét tekintve a pünkösdi utáni tizedik napon van. A szegedi Lányi-ködex szentvértanpként említi. Az úrnapi kultusz hazánk Európában az elsők között karolta fel 1261-ben, s mint kedvelt egyházi ünnep, 1271-re az egész országban elterjedt. Ennek függvényében föltételezhető, hogy Tápén már az első irodalmi említés (1138) évében megtartották.

Az 1940-es évek végéig fánkban is állították úrnapi sátrakat, a négy égtájnak megfelelő részekben. Valamennyit az akkori Nagytápián kapunyílásaiban állították, és díszítették föl. Az így nevezett fölvegi piros sátrat Ördög Mihályéknál emelték, itt volt a Jézus szíve oltár. A második volt a levegys színű virágokkal ékesített sátor, amely Miklós Nagy Antalék előtt állott. Ide a Szentháromság képet akasztották fel.

A harmadik sátor a paplak kapujánál volt. Hőfőher virágokkal díszített sátrában Szent Ferenc képét üdvözölték. A negyedik sátrat Lele Lajosék (később Tari Mihályék) kapuja előtt rózsaszínű virágokkal díszítették. Ez volt a tigréhát sátor, melynek oltárára a Mária menyhenetele képet akasztották. Ördögéknek volt egy összeállítható házikójuk, oltárukat abban állították fel.

Az 1950-es évek elején beállították az utcai körmeneteket. Persze, nem csak Tápén, hanem az egész országban. Ugyanazon időtől fogva lassan el-elmaradoztak a hívek is a körmenetekről, a misékről. Féltek. Az oltárakat a templomkertben állították fel. Amíg éltek, a régi asszonyok szorgoskodtak az oltáraknál, munkájukban azonban szinte az egész falu segítette: virágokat és virág-szirmokat gyűjtöttek, és vitték a sátrakhoz, mások a vázák mosásában segítettek.

A templomkertben az első években nem voltak sátrak. A képeket egyszerűen felakasztották a falra, és ott díszítették. Murányi plébános úr kezdeményezésére aztán egyforma favázás sátrak készülték, amelyeket fehér lepedőkkel béleltek ki, s azokra tűzdelték a virágokat.

Amíg más településeken pünkösdi napján, addig Tápén úrnapi díszítették fel a lányok és a legények kora

reggel a házukat és a kapukat, kerítéseket: zöld bodzágakat és fűzgyaljakat szurkáltak mindenhova. Ugyanakkor a körmenet idején az ablakokban gyertyák égtek, énekelnek ma is.

A körmenetre úrnapi mise után kerül sor. Legelől halad a kereszt, amelyet a lobogók és a Mária követ. Eme utóbbiakat hajdan fehér-, vagy márialányok vitték. Az oltári-szentség előtt kisgyermek virágszirmot hintenek. A baldahin után halad a kórus, majd a férfiak, s végül az asszonyok. A fiatalság elvegyül közöttük.

Amíg az utcán is lehetett körmenetezni, három legény vitte a hajdani Ifjúsági Egylet díszszárláját. Mellettük ott haladt elnökük, Nagy István, akit apró termete miatt Kis Pista bácsiként tiszteltünk. Körmenet végén minden sátonál osztogatták régen is az úrnapi virágot.

A szentelt virágnak, eppoly, mint a szentelt barkának, foganatos erejét, gyógyító hatását tudták, hitték eleink. Otthon, égháború ellen a pitvarban helyezték el, a kémény alatt. Ha valakinek fáj a feje, gyolcsba csavarva a „fő alá” tették, másutt az istállóban, ölben a gerendák alá dugták, hogy betegségek és villámcsapás ne érje az épületet, s az állatokat se. Állatgyógyításnál a ló keheségét, embernél pedig a nyavalyatörést gyógyították vele, azaz a főztyével. Emlegetik, hogy szemfájás ellen kivételesen jó szer az úrnapi virág-teás borogatás.

Az ideai tápai úrnapi ünnepség a szokottnál is nagyobb lesz. Idén 50 éve, hogy a felújított templomot felszentelték. Az ideai alkalmon Marosi Izidor István váci püspök celebrálja az ünnepi misét, mely alkalmon megemlékeznek dr. Bogoss Eéla főesperesről, aki a templomot megmentette a végső pusztulástól, és népével újjáépítette, jelentősen bővítette. S emlékeznek azokra a helyi családokra — nem utolsósorban a földesúr Szedeg városára —, akik anyagiakkal és temérdek „ingyermunkával” járultak hozzá az Árpád-kori templom mentéséhez, és újjáépítési munkálataihoz.

A jubileumi szentmise vasárnap délelőtti 10 órakor kezdődik. Majd, a negyven évvel ezelőtti helyeken ismét felállított úrnapi sátrakhoz halad — régi hagyomány szerint a főutcán — a körmenet.

Ifj. Lele József

Gázos átalakítás

Gázzal működő gépkocsikat mutatnak be a Fővárosi Gázműveknél. A kísérletről Bíró Péter, a Fővárosi Gázművek osztályvezetője az MTI-nek elmondta: a cég azért alakította át négy járművet, mivel ez az üzemanyag olcsóbb és környezetkímélőbb. Az elsődleges szempont a környezet védelme volt a kísérletek megkezdésekor. Ezek április végén kezdődtek a Fővárosi Gázműveknél, s a jelek szerint sikerre vezettek. Az átalakított Lada Niva, Dacia, Zuk, valamint Moszkvics 100–150 kilométert tehet meg gázhajtással városi forgalomban. A kocsik ugyanis 50 literes tartályukban mintegy 10–12 köbméter sűrített normál földgázt vihetnek magukkal.

Mint azt az osztályvezető aláhúzta: az átalakítás különösebben költséges, mivel az összes, a gázüzemhez szükséges alkatrészt a hazai ipar elő tudja állítani. A kísérleti járművek még nyugati költsönberendezésekkel működnek. Ahhoz, hogy a gázüzemű gépkocsik nagyobb mértékben elterjedhessenek a hazai autósok körében, elengedhetetlen a hazai illetékesek támogatása. A földgázüzemre való átérés legnagyobb előnyét a szakember abban látja, hogy a gázüzemű gépkocsik nem szennyeznek annyira a környezetet, mint a hagyományos üzemanyaggal működők. Egy kimutatás szerint ugyanis a földgázüzemű gépkocsik szén-monoxid kibocsátása mintegy századrésze a benzinnel járó autókénak. Az el nem égett szénhidrogénekből, valamint a nitrogén-oxidokból is lényegesen kevesebb kerül a levegőbe a gázhasználó járművek esetében, míg ólom egyáltalán nem jut a környezetbe.

A Fővárosi Gázművek osztályvezetője azt sem tagadta, hogy jó üzleti lehetőséget látnak abban, ha a gépkocsik egy részét átállítják földgázüzeműre.

„A demokrácia önmagában nem hozza a Kánaánt”

— Mit is akar ez a sokak számára ismeretlen név, hogy PDSZ?

— A PDSZ demokratikus szakszervezet. A kérdés az lehet, hogy mitől demokratikus egy szakszervezet? Véleményem szerint, a szakszervezeti demokrácia csak ott érvényesülhet, ahol a főlépítés horizontális, azaz a tagság befolyásolja, illetőleg vezeti az ügyvivőket, s nem fordítva, mint némely klaszszikus szervezetnél. Tagjai nem veszítik el autonómiájukat, ugyanakkor a szervezet szolgáltatást nyújt a tagoknak, információt és jogsegélyt, összegyűjti a tagság véleményét, és ezt különböző fórumokon nyilvánosságra hozza.

— Ha jól tudom, a PDSZ pártsemlegességet hirdet, de több párt támogatását élvezi szervezet.

— Igen, a PDSZ országos szervezet, s tagságát illetően megtalálhatók benne a különböző pártoknak és csoportosulásoknak a tagjai, így hangsúlyozottan pártsemleges szervezet, és így is kíván működni. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy nem politizáló szervezet. Mindenképpen a mindenkori politikai vezetésre kívánunk hatást gyakorolni a pedagógusok közismerten siralmas helyzetének javítására.

— A PDSZ nemcsak érdekképviseleti, hanem szakmai szakszervezet is.

— Maga az a fogalom, hogy szakmai szakszervezet, nem új a magyar szakszervezetek történetében, 1948–49-ig szakmai alapon szerveződtek, és csak a szocialista rendszer sajátossága

— de a PDSZ segít

Amint hírül adtuk, nyilvános fórumot és első, alulról ülést tartotta a PDSZ Szeged városi bizottsága. Utána rövid beszélgetésre kértük fel Soós Gábort, PDSZ-alapító tagot és ügyvivőt, a Budapesti Bárczi Géza Utcai Általános Iskola tanárát.

volt, hogy ágazati alapon hatalmas mamutszervezeteket hozott létre, s ilyen alapon volt egy tudományos kutatóintézet igazgatója és takarítóje ugyanazon szakszervezet tagja. A PDSZ kétvételes működése során rengeteg olyan problémát vetett fel (pl. iskolaszék, nyolcosztályos gimnázium, ideológiai mentes oktatás), melyet azóta már rengeteg politikai párt és egyéb szakszervezetek is magukévá tettek. A PDSZ tehát nemcsak bérkövetelésekkel kíván élni, de jelzi is a politika, a szakmai fórumok felé javaslatait az oktatás hatékonyabbá tétele érdekében.

— A PDSZ alulról szerveződő szakszervezet, ami feltételezi az önszerveződést is.

— Ez valóban így van, hiszen nem tudok olyan iskolai igazgatóról, aki kötelező érvénnyel előírta volna, hogy itten PDSZ-csoportot kell szervezni. Tehát azok a tagok, akik beléptek, valóban önállóan próbáltak kapcsolatot teremteni, önállóan léptek be. A PDSZ olyan szervezet, ahová első sorban azok az emberek lépnek be, alkotnak csoportot, akik a saját környezetükben kívánnak tenni valamit. A PDSZ ezeknek a csoportoknak adja meg a jogi háttérrel. Ezért van

Nyitókoncert a Dómban

A szokásos nyári orgonakoncertek nyitóhangversenye hangzott el szerdán este a Dómban. Az utóbbi időben általában a kis orgonán játszottak az előadók, és most végre megszólaltatták az európai hírű nagy orgonát, a „hangszerek királynőjét”.

Az est vendégművésze Dávid István volt, aki számos külföldi vendégszereplés, valamint Budapest és Keszthely után először mutatkozott be a szegedi közönségnek. A művész Kolozsvárt végezte zenei tanulmányait, majd Csehszlovákiában, Nyugat-Németországban, Franciaországban és Hollandiában mesterkurzusokon fejlesztette tovább tudását. 1988-ban települt át Erdélyből Magyarországra. Jelenleg a nagykorú református egyházi orgonistája, és a kecskeméti Kodály iskolában tanít zongorát. Emellett szakít időt arra, hogy koncertjeire — amint hallhattuk — meglehetősen igényesen készüljön fel.

Műsor-összeállítása változatos volt. Merész kezdet után következtek a klasszikusok. Bevezetőként ugyanis a Vácott élt karnagy és orgonista, *Pikéthy Ferenc* érett kompozícióját mutatta be. A mű hatalmas fortissimóval indult, mely után kecses, egymásba fonódó szólások következtek a fűgában.

C. Franck *Prologja* szomorú hangulatot árasztott lágy hangzású orgonakísérettel és melodikus szoprán szóljával. A *La Procession* lebegő hangzása, gazdag érzelmeket tolmácsoló muzsikája alkalmas volt arra,

hogy érzékeltesse előadói kiváló technikai és érzelmi felkészültségét.

Mendelssohn *d-moll szonátájában* az érződik, hogy a komponista az orgonamuzsikába a szimfonikus zenére jellemző effektusokat próbált becsempészni. Korálvariációival, lépegető dallamai alatt kavargó romantikus kísérettel különleges hatású volt. A harmadik rész finom pianóival, líraiságával nyugalmat és megbékélést sugárzott.

A koncert második részében Bach művei hangzottak el. Az *e-moll prelúdium és fűgát* meglepő egyszerűséggel játszotta Dávid István. A *Magnificat* szólójában érvényesült igazán *Somogyi Eszter* telt zengésű szopránja. Csodálatos dallamíveket szólaltatott meg ezeknél érződött igazán a velencei és nápolyi mesterek hatása — magasztos hangulatot teremtett érzelmdús előadás módjával Dávid István orgonakísérettel odafigyelés és visszafogottság jellemezte

Bach *Passacaglia* című műve a variációk tömkelegét tárta elénk különböző ritmusokban. A zeneszerző ebben a művében szabad teret engedett fantáziájának. Nem csoda, hogy a későbbi operakomponisták alampűként tartották számon, hiszen csaknem minden benne van, amit az orgonálásból tudni kell. Természetesen e mű bemutatása során az előadó is megmérettetik, hiszen a darab technikailag, dinamikailag sok buktatót tartalmaz. Dávid azonban kitűnően állta a versenyt, s mint bibliai névrokona győzött.

Gresó Erzsébet

Igyekszünk a művelődési kormányzattal korrekt kapcsolatot kiépíteni és az előkészítésekbe is bele kívánunk szólni. Ez ügyben megkerestük Andrásfalvy urat, a művelődési minisztert. A Parlamentbe rendkívül sok pedagógus került be. A háború utáni történelemben először van lehetőség, hogy kialakuljon a pedagógusoknak egy jó értelemben vett lobbyja. Megkerestük a kapcsolatokat a képviselőkkel és pozitívan reagáltak rá, s bízunk benne, hogy a PDSZ elképzelései teret kapnak a parlamenti munkában is.

— Milyen a viszony az utódszakszervezetekkel?

— Tudomásul kell venni, hogy Magyarországon a szakszervezeti pluralizmus van, de a viszonyt csak akkor tudjuk rendezni, ha ezek az utódszakszervezetek valóban elszámolnak a vagyonnakkal. A SZOT-MSZOS véleményünk szerint egy hatalomátmentési kísérlet produktuma. A szakszervezeti vagyon nem egyes szakszervezeteké, hanem a munkavállalóké.

Az olyan kulturális központoknak, mint Szeged, különleges felelősségünk van, itt, sokkal könnyebb információhoz jutni. A városban fél év alatt megnegyesződött a csoportok létszáma. A szegedi PDSZ-szervezetre a maga érdekében túl az a feladat is hárul, hogy segítse az egész megyében a pedagógusok érdekképviseletének hatékonyabbá tételét.

— Milyen a PDSZ kapcsolata a kormánnyal, a Parlammal?

Várnagy Tamás